

Archives and Records: The Journal of the Archives and Records Association 45, br. 1, 2 i 3 (2024).

45. godište britanskoga časopisa *Archives and Records* objavljeno je tijekom 2024. godine u tri broja (proljeće, ljeto i zima).

Proljetno izdanje časopisa donosi četiri članka, prikaze dviju knjiga, nekrolog za Monicu Ory (1941.-2023.) i sažetak izvješća recenzenata.

Časopis započinje člankom *Best practice in volunteer management in archives: analyzing two organizations* autorice Inês M. Ferreira u kojem kroz analizu programa upravljanja volonterima u dva britanska arhiva i perspektive samih volontera i njihovih mentora uspoređuje prakse tih ustanova s ustanovljenim smjernicama za “najbolju praksu”. Istraživanje otkriva da su najuspješnije metode privlačenja volontera osobni kontakti i individualna inicijativa. U obje ustanove vidljivo je da se programi upravljanja volonterima oblikuju na temelju motivacija, očekivanja i interesa volontera, što rezultira visokom razinom njihove integracije u rad ustanove, pa većina ostaje angažirana i duže od godinu dana. Autorica zaključuje da su obje ustanove u tom smislu razvile dobro strukturirane i prilagodljive programe, usklađene s vlastitim ciljevima i mogućnostima, kao i s potrebama volontera. Time se potvrđuje da primjena smjernica za najbolju praksu u upravljanju volonterima pozitivno utječe na uspjeh volonterskih inicijativa u arhivima.

Sljedeći članak, *Trusting the copies? Historical photographs and native title claims*, čiji su autori Joanne Sassoon, Michael Aird i David Trigger istražuje pitanje pouzdanosti kopija povijesnih fotografija kao dokaza u kontekstu pravnih slučajeva i postupaka u kojima domorodačke zajednice traže priznavanje tradicionalnoga vlasništva nad zemljom u Australiji (*native title*). Autori ne raspravljaju samo o tehničkim aspektima kopiranja, nego postavljaju i pitanje kakve su posljedice primjene odgovarajuće tehnologija na vjerodostojnost arhivskoga gradiva. U članku su analizirane razlike između izvorne fotografije i četiri njezine različite kopije kako bi bilo pokazano kako postupak kopiranja fotografije može izmijeniti značenje, vjerodostojnost i pravnu uporabljivost fotografija koje se čuvaju u arhivima. Ako institucije žele da njihovo digitalno gradivo bude pouzdano i u pravnom smislu, autori sugeriraju da je važno razviti strože standarde kojima bi jamčili da su digitalne preslike jednakovrijedne originalima.

Jessamy Carlson u članku *Defining ‘proper research’: privileged access, local authority archives and the academic researcher* predstavlja studiju slučaja pristupa arhivskom gradivu u ustanovama za maloljetnike koje su djelovale izvan tradicionalnih sustava obrazovanja i socijalne skrbi u Engleskoj i Walesu (tzv. *approved schools*) između 1933. i 1937. godine. Istraživanje je fokusirano na izazove pri ostvarivanju privilegirana pristupa gradivu ograničene dostupnosti unutar lokalnih arhiva kroz tri identificirana problema: neravnomjernu praksu među arhivskim službama, nepostojanje standardiziranih smjernica za pristup gradivu ograničene dostupnosti i potrebu za izradom standardiziranoga modela pristupa kako bi bilo omogućeno lakše razumijevanje između arhivista i istraživača.

Posljednji članak proljetnoga broja, *Access to Public Archives in Europe: progress in the implementation of CoE Recommendation R (2000)13 on a European policy on access to archives*, donose nam Michael Friedewald, Iván Székely i Murat Karaboga. Članak predstavlja rezultate istraživanja provedenoga 2022. godine

diljem Europske unije u ime Vijeća Europe s ciljem ocjene stupnja provedbe Preporuke R(2000)13 o europskoj politici o dostupnosti arhivskoga gradiva. Istraživanje pokazuje da je u većini zemalja postignut znakovit napredak u omogućavanju pristupa javnomu arhivskomu gradivu, ali i dalje postoji problem nedostupnih obavijesnih pomagala i ograničenja pristupa gradivu s oznakom tajnosti i drugomu gradivu ograničene dostupnosti, pogotovo nakon primjene Opće uredbe o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka (GDPR), koja dodatno otežava usklađivanje između zaštite privatnosti pojedinca i prava na pristup informacijama.

Proljetni broj zaključen je dvjema recenzijama. Maureen Jurkowski recenzirala je knjigu *English Archives: A Historical Survey* urednika Richarda Olneya, opisujući je kao metodičko istraživanje povijesti arhiva i upravljanja zapisima u Engleskoj, od njihovih početaka u anglosaksonskom razdoblju do početka digitalnoga doba. Fiona Bourne recenzirala je knjigu *Practical Approaches to Collections Care* autorice Samanthe Forsko, koja velikim dijelom govori o tom kako rasporediti često ograničene resurse i istovremeno omogućiti da napori usmjereni na primjerenu brigu o zbirka budu učinkoviti.

U drugom broju iz ljeta 2024. objavljeno je šest članaka, dvije recenzije te nekrolozi za Davida H. Tyrella (1948.-2024.) i Thomasa Kevina Campbella (1939.-2023.).

Ljetni broj započinje člankom *Archives and children's cultural heritage*, čiji su autori Anna Sparrman, Johanna Sjöberg, Yelyzaveta Hrechaniuk, Linn Köpsell, Karin Isaksson, Maria Eriksson, Alex Orrmalm, Päivi Venäläinen, Ylva Ågren, Natalie Coulter, Ulrika Kjellman, Pål Aarsand, Marek Tesar, Karen Sanchez-Eppler i Elizabeth Wells. Članak proizlazi iz istraživačkoga projekta *Children's cultural heritage – the visual voices of the archive*, u kojem tim autora ispituje kako uključiti dječje izražaje u arhivsku praksu. Problematizira isključivanje djece iz institucionalnoga pamćenja i prikupljanje njihovih izraza iz perspektive odraslih ljudi, a s druge strane dječji izražaji imaju kulturnu i povijesnu vrijednost i kao takvi zaslužuju biti prepoznati kao dijelovi nacionalnoga nasljeđa. Autorice nude kritiku arhivske prakse orijentirane odraslima i zagovaraju novi pristup koji prepoznaje djecu kao punopravne nositelje kulturne memorije.

Kevin Linch, William Butler i Simon Quinn u članku *The architecture and archaeology of War Office records* istražuju načine tumačenja arhivskoga gradiva kroz pristup temeljen na samim zbirka (fondovima), s posebnim fokusom na zapise britanskoga War Office, koji se odnose na časnike britanske vojske u razdoblju od 1790. do 1820. godine. Kroz inovativan koncept "arhivske arheologije" otvaraju pitanje ne samo što zapisi govore, nego kako su oblikovani i zašto su sačuvani na određen način, odnosno sami dokumenti mogu biti promatrani i kao informacija, a ne samo nositelji informacija.

Factors influencing the effectiveness of university records management in Indonesia: the PLS-SEM approach članak je autora Hermana Setyawana, Sugiyo-
noa i Lie Yuliane koji istražuje koji čimbenici utječu na učinkovitost upravljanja dokumentacijom na sveučilištima u Indoneziji, koristeći model Partial Least Squares – Structural Equation Modeling (PLS-SEM), metodu kojom se testiraju kompleksni odnosi među latentnim varijablama za analizu podataka. Istraživanje pokazuje da su edukacija i stručno osposobljavanje zaposlenika, organizacijska kultura koja podupire upravljanje zapisima, znanje i vještina zaposlenika te motivacija pozitivni prediktori učinkovitoga upravljanja dokumentima. Profesionalna udruženja, iako važna za širenje dobre prakse, za sada imaju ograničen utjecaj u indonezijskom kontekstu.

Adele Wessell i Clare Thorpe u svojem članku *Digital stewardship for river stewardship: creating the Richmond River open access repository* bave se problematikom prikupljanja i očuvanja arhivskoga gradiva u području podložnom poplavama (područje rijeke Richmond u Australiji) koje uništavaju lokalne arhive. Autori analiziraju kako digitalno očuvanje može služiti očuvanju i prirodnoga i kulturnoga nasljeđa u kontekstu sve vidljivijih klimatskih promjena i prirodnih katastrofa. Članak se temelji na Richmond River Open Access Repository (RROAR), digitalnom arhivu otvorenoga pristupa kao studiji slučaja.

U sljedećem članku *Affect and rapid response collecting: exploring the significance of emotion in UK archives' COVID-19 collecting projects* autorice Kay Bannell i Anna Sexton analiziraju ulogu emocija, afektivne konotacije i emocionalne implikacije arhiviranja u izvanrednim situacijama kroz ispitivanje podataka o praksi arhiviranja tijekom epidemije bolesti COVID-19 u Velikoj Britaniji. Kroz anonimnu mrežnu anketu za arhiviste zadužene za dokumentiranje pandemije provedena je prva empirijska studija iskustava arhivskih djelatnika kako bi bile procijenjene emocionalne reakcije i percepcija dobrobiti tijekom provođenja inicijativa za brzo reagiranje u prikupljanju podataka. Analizom podataka otkrivena je problematika idiosinkrazije emocionalnoga potencijala, utjecaja podrške i obuke na ublažavanje negativnih psiholoških učinaka i nedostatak potpuno implementiranih pristupa utemeljenih na traumi u naporima brzoga reagiranja pri prikupljanju podataka.

Posljednji članak ovoga izdanja, *Police casework recordkeeping in England and Wales: an archival denial of evidence* autorice Camille Moret, bavi se problemom neadekvatnoga arhiviranja dokumenata nastalih radom policijske službe u Engleskoj i Walesu te time kako ta praksa vodi odsustvu važne dokumentacije iz javnoga arhivskoga diskursa. Ističe da policijski dosjei nisu javni zapisi, iako je policijska služba javna služba. Kroz istraživanje trenutačne prakse onoga što policijske snage smatraju "arhiviranjem" pokazalo se je da u njihovoj praksi gotovo ni ne postoji svijest o međunarodnim i britanskim nacionalnim standardima arhivske prakse.

U drugom dijelu ovoga izdanja Thomas Poole recenzirao je knjigu *In Visible Archives: Queer and Feminist Visual Culture in the 1980s* autorice Margaret Galvan, koja istražuje različita sjecišta između arhiva, umjetnosti, feminizma i seksualnosti kroz vizualna djela osam umjetnica i utjecaj arhiva na umjetnost. Joseph Hettrick preporučuje knjigu *Archiving Cultures: Heritage, Community and the Making of Records and Memory* autorice Jeanette A. Bastian kao knjigu vrijednu čitanja, ispitivanja i promišljanja o razumijevanju kulture kroz arhivsko gradivo.

Treći broj časopisa iz 2024. godine, specijalno izdanje koje se bavi položajem djece u arhivima naslova *Children and Archives*, sadržava uvodnik koji su napisale gostujuće urednice Anna Sparrman, Johanna Sjöberg i Victoria Hoyle, šest članaka, dva prikaza i dva nekrologa.

Anna Sparrman, Johanna Sjöberg i Victoria Hoyle u svojim uvodnim riječima teksta *Children as archive producers, participants, and agents: introduction to the special issue on children and archives* naglašavaju kako djeca u arhivima mogu biti i više od pasivnih subjekata, odnosno aktivni sudionici, stvaratelji i agenti u arhivskim procesima. Tradicionalno su djeca u arhivima prikazana pasivno, u ulogama koje im dodjeljuju odrasli kroz školske evidencije, medicinske kartone i fotografije, stoga ovaj tematski broj pokazuje da djeca mogu biti i stvaratelji arhivskoga gradiva kroz pisma, crteže, fotografije, intervjuje, fizičke objekte koje su stvorila ili sačuvala i slično. Autorice također postavljaju i problematiku definicije djeteta u kulturološkom i arhivskom kontekstu jer značenje kategorije djeteta varira kroz vrijeme, kulture, institucije i pravne sustave, pa tako ovo izdanje pokušava odgovoriti na ta pitanja.

Prvi članak, *Imagining tiny archives: exploring young children's collecting of nature things* autora Alex Ormalm i Mareka Tesara, uvodi koncept "malih arhiva" (*tiny archives*), odnosno arhivskih praksi koje proizlaze iz prirode djeteta da skuplja predmete koje vidi oko sebe, kao primjerice kamenčiće, grančice i slično, odnosno stvara osobne zbirke kroz igru i interakciju s prirodom. Autori istražuju kako mala djeca, iako bez razvijenoga načina usmene komunikacije, kroz svoju igru pokazuju arhivsku praksu: prikupljaju, sortiraju, pohranjuju i čuvaju predmete iz svoje okoline. Kroz pitanje preoblikovanja arhivske teorije da obuhvati tu praksu dekonstruiraju perspektivu arhiviranja odraslih kroz pisane tragove i otvaraju prostor za nove oblike arhiviranja.

Sharon Vincent, Martine Hawkes, Justine Ogle, Joanne Evans i Barbara Reed u svojem članku *From passive subjects to active agents: enabling child-centred recordkeeping in social care contexts* opisuju rezultate interdisciplinarnoga istraživanja provedenoga u Australiji i Ujedinjenom Kraljevstvu čiji je cilj bio identificirati prakse, sustave, edukacije i tehnologije koje mogu potaknuti transformaciju načina na koji se vodi dokumentacija u sustavima socijalne skrbi, posebno u kontekstu zaštite djece. Kroz kvalitativne intervjuje, fokus grupe i ankete sa

studentima i profesorima socijalnoga rada, studijom se ispituje zapisivanje koje uvažava dječje perspektive i prava te istražuje kako djeca mogu postati aktivni agenti u arhiviranju vlastitih priča.

Autorica Afua Twum-Danso Imoh svoj članak *Researching colonial childhoods: accessing the voices of children in the Gold Coast (Ghana) 1900–1957* započinje kritikom odsutnosti dječjih glasova u arhivima. Navodi kako su djeca vidljiva, ali nijema u kolonijalnim arhivima, odnosno arhivi iz kolonijalnoga razdoblja obiluju podacima o djeci kroz podatke o školovanju, zdravlju i domovima, ali ti zapisi održavaju perspektive kolonijalne administracije, odraslih i misionara, a dječja je perspektiva posve izostavljena, što dovodi do ograničenoga razumijevanja dječjih iskustava kolonijalne vlasti i njihovih posljedica u kasnijem životu.

Članak *‘Politics are the way our country is run’: the social value of school archives for tracing children’s civic engagement* autorica Emily Murphy i Helen King istražuje vrijednost školskih arhiva kao izvora za razumijevanje političkoga angažmana djece školske dobi kroz djela u kojima djeca komentiraju društvene i političke teme. Ta djela, kao što su pisma, eseji i crteži, u tradicionalnom diskursu ne smatraju se arhivskim gradivom, ali imaju veliku dokumentarnu i društvenu vrijednost. Analiza je temeljena na pismima djece u Engleskoj tijekom 1980-ih i 2000-ih u kojima su komentirala teme iz književnosti i povezivala ih sa stvarnim političkim problemima svojega razdoblja, demonstrirajući postojanje političke svijesti i negirajući tvrdnje da su djeca politički pasivna.

Ruth Emond, Andrew Burns, Hugh Hagan i Karl Magee kroz članak *Everyday records or living archives?: An analysis of record-keeping in residential children’s homes in Scotland* predstavljaju studiju koja je ispitala kako se grupno iskustvo bilježi i čuva u zapisima o skrbi za djecu i mlade. Autori raspravljaju o radu projekta arhiviranja dokumentacije dječjih domova (Archiving Residential Children’s Homes, ARCH), međunarodnoga škotsko-njemačkoga projekta na sveučilištima Stirling i Osnabruck. Usredotočivši se na škotsku perspektivu projekta, ispituju korake koje je Škotska nedavno poduzela prema prepoznavanju vrijednosti i važnosti zapisa o skrbi i osporavanju trenutačnih praksi evidentiranja. Autori se ne usredotočuju na pojedinačne slučajeve, nego na način na koji se grupni život kroz povijest bilježio i dokumentirao, predlažući pomak u kulturi arhiviranja prema “živim arhivima”, odnosno bilježenju ne samo što se je dogodilo, nego i kako se je živjelo.

Posljednji broj časopisa u 2024. zaključuje članak *Ethics in research practice: young people, pictures, and archives* autorica Yelyzavete Hrechaniuk i Anne Sparrman, koji problematizira etičke izazove nastale kada djeca i mladi sami doniraju arhivsko gradivo koje se kasnije koristi u istraživanjima, posebno vizualne medije. Opisano istraživanje provedeno je na crtežu doniranom Švedskom arhivu dječje umjetnosti i dvjema fotografijama doniranim nakon terorističkoga napada u Stockholmu 2017. godine koji nose veliku emocionalnu težinu i

kompleksne etičke implikacije. Problemi na koje se nailazi arhiviranjem tih slika su pristup, autorska prava i anonimizacija, pa autorice zagovaraju etičku praksu koja polazi od perspektive mladih, odnosno aktivnih sudionika koji imaju pravo odlučivati o vlastitim zapisima.

Helena Clarkson recenzirala je knjigu *Disputed Archival Heritage* urednika Jamesa Lowrya, nastavak knjige *Displaced Archives* iz 2017. godine. Zbirka radova osamnaest suradnika bavi se problemima kontrole, moći i vlasništva nad arhivskim gradivom, posebice u kolonijalnim područjima. Anthony Smith preporučuje knjigu *A Soldiers' Chronicle of the Hundred Years War: College of Arms Manuscript M9* urednika Anne Curry i Rémya Ambühla, hvaleći jedinstvenu, prethodno neobjavljenu kroniku Stogodišnjega rata i stručni pristup predstavljajući toga razdoblja engleske povijesti.

Zimski broj završava nekrolozima posvećenima britanskoj arhivistici Katherine Schofield (1966.-2022.) i Alistairu Georgeu Toughu (1953.-2024.), škotskomu arhivistu.

Andreja Lužar